

โรคไอกรน (Pertussis)

โรคไอกรน (Pertussis) เป็นโรคติดต่อของระบบทางเดินหายใจ สาเหตุจากแบคทีเรีย *Bordetella pertussis* ทำให้เกิดการอักเสบของเยื่อทางเดินหายใจและมีอาการไออย่างรุนแรงติดต่อกันเป็นเวลานาน จนเด็กหายใจไม่ทัน จึงหยุดไอและมีอาการหายใจเข้าลึก ๆ เป็นเสียงวูบ (Whooping cough) สลับกันไปกับการไอเป็นชุด ๆ อาการไออาจเรื้อรังเป็นเวลานาน 2 - 3 เดือน บางครั้งจึงถูกเรียกว่า โรคไอร้อยวัน โรคไอกรนติดต่อโดยการไอ จาม (airborne droplets) จากบุคคลที่เป็นโรค ทำให้การติดต่อจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งได้โดยง่าย โดยเฉพาะการแพร่เชื้อจากเด็กหรือผู้ใหญ่ที่มีการติดเชื้อ โดยอาจแสดงหรือไม่แสดงอาการไปสู่คนที่อยู่ใกล้ชิดกัน⁽¹⁾

ในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไอกรน 52 ราย อัตราป่วย 0.08 ต่อประชากรแสนคน เสียชีวิต 3 ราย อัตราป่วยตายร้อยละ 5.77 ในช่วงปี พ.ศ. 2549 - 2558 (ค.ศ. 2006 - 2015) มีผู้ป่วย 6 - 72 ราย อัตราป่วย 0.01 - 0.11 ต่อประชากรแสนคน บางปีมีการระบาดเกิดขึ้น เช่นในปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) มีผู้ป่วย 72 ราย อัตราป่วย 0.11 ต่อประชากรแสนคน แนวโน้มของโรค ยังสูงขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) จนถึงปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) และลดลงในปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) แต่กลับเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2558 (รูปที่ 1)

โรคไอกรนพบผู้ป่วยได้ตลอดปี ไม่มีฤดูกาลระบาดที่ชัดเจน ในปี พ.ศ. 2558 พบผู้ป่วยสูงที่สุดในเดือนตุลาคม 10 ราย กรกฎาคม 7 ราย กุมภาพันธ์ เมษายน และธันวาคม เดือนละ 5 ราย พฤษภาคม สิงหาคม และพฤศจิกายน เดือนละ 4 ราย มกราคม และมีถุนายน เดือนละ 3 ราย มีนาคม และกันยายน เดือนละ 1 ราย (รูปที่ 2)

พบผู้ป่วยในภาคใต้มากที่สุด 25 ราย อัตราป่วย 0.27 ต่อประชากรแสนคน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 13 ราย (0.06) ภาคกลาง 12 ราย (0.05) และภาคเหนือ 2 ราย (0.02) (รูปที่ 3)

ผู้ป่วยกระจายใน 20 จังหวัด ได้แก่ สงขลา 10 ราย ยะลา 9 ราย กรุงเทพมหานคร 6 ราย ยโสธร 5 ราย บุรีรัมย์ 3 ราย นราธิวาส ขอนแก่น เพชรบุรี และสระบุรี จังหวัดละ 2 ราย ลำปาง พะเยา นนทบุรี กาญจนบุรี บึงกาฬ นครราชสีมา สุรินทร์ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ปัตตานี และตรัง จังหวัดละ 1 ราย (รูปที่ 4) ผู้ป่วยอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล 31 ราย ร้อยละ 59.62 ในเขตเทศบาล 21 ราย (40.38) ผู้ป่วยส่วนใหญ่เข้ารับการรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลศูนย์ ร้อยละ 42.31 รองลงมา เป็นโรงพยาบาลทั่วไป (28.85) โรงพยาบาลชุมชน (15.38) และคลินิก/โรงพยาบาลเอกชน (13.46) โดยผู้ป่วยเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยใน ร้อยละ 84.62 และผู้ป่วยนอก (15.38)

พบผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง เพศชาย 30 ราย เพศหญิง 22 ราย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชายเท่ากับ 1 : 1.3 ผู้ป่วยเป็นสัญชาติไทย ร้อยละ 90.38 พม่า (5.77) และอื่น ๆ (3.85) การเกิดโรคส่วนใหญ่ พบในกลุ่มเด็ก 0 - 4 ปี อัตราป่วย 1.16 ต่อประชากรแสนคน รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 5 - 9 ปี (0.07), 55 - 64 ปี (0.03), 65 ปีขึ้นไป (0.02), 25 - 34 ปี และ 45 - 54 (0.01) (รูปที่ 5)

ในปี พ.ศ. 2558 สำนักระบาดวิทยา ได้รับรายงานผู้ป่วยที่เข้าเกณฑ์การสอบสวนโรคไอกรน 28 เหตุการณ์ จากจังหวัดสงขลา 9 เหตุการณ์ นราธิวาส 3 เหตุการณ์ สระบุรี ขอนแก่น และยะลา จังหวัดละ 2 เหตุการณ์ พะเยา นครศรีธรรมราช บุรีรัมย์ กำแพงเพชร ชลบุรี ปัตตานี ลำปาง เชียงราย ตรัง และเลย จังหวัดละ 1 เหตุการณ์ จำแนกเป็นผู้ป่วยยืนยัน 18 ราย ผู้ป่วยเข้าข่าย 2 รายและผู้ป่วยสงสัย 8 ราย จากการสอบสวนผู้ป่วยพบปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ป่วยส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า 2 เดือน ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ได้รับวัคซีน ทำให้ร่างกายยังไม่มีภูมิคุ้มกันต่อโรคไอกรน และส่วนใหญ่มีประวัติติดเชื้อจากผู้สัมผัสในครอบครัวที่เป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นพาหะของการเกิดโรค ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการด้วยวิธี Real-time Polymerase Chain Reaction (PCR) สถาบันวิทยาศาสตร์สาธารณสุข ส่งตรวจ 113 ตัวอย่างให้ผลบวกต่อเชื้อ *Bordetella pertussis* 20 ตัวอย่าง ร้อยละ 17.70

สรุป สถานการณ์การเกิดไอกรนในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 2 เดือน ซึ่งยังไม่ถึงเกณฑ์ได้รับวัคซีน หรือเป็นผู้ป่วยที่ไม่ได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์อายุ ดังนั้น จึงควรมีการเร่งรัดและสนับสนุนการให้วัคซีนให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย และเมื่อพบผู้ป่วยต้องดำเนินการสอบสวนโรคทุกราย รวมทั้งค้นหาผู้สัมผัสที่อาจจะเป็นพาหะเพื่อนำไปสู่การป้องกัน ควบคุมโรคที่รวดเร็วและเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. Crowcroft NS, Peabody RG. Recent developments in pertussis. *Lancet* 2006; 367:1926-32.

ผู้เรียบเรียง

ศินีนัด กุลวงศ์

บรรณาธิการวิชาการ

พญ.ดารินทร์ อารีย์โชคชัย

Fig.1

Reported cases of pertussis per 100,000 population and case fatality rate by year, Thailand, 2006 - 2015

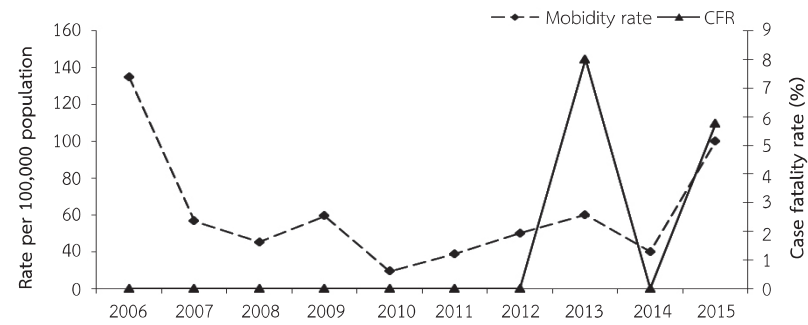

Fig.2

Reported cases of pertussis by month, Thailand, 2011 - 2015

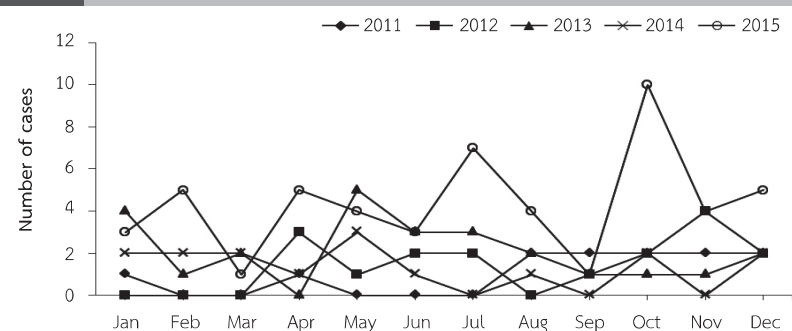

Fig.3

Reported cases of pertussis per 100,000 population by region, Thailand, 2011 - 2015

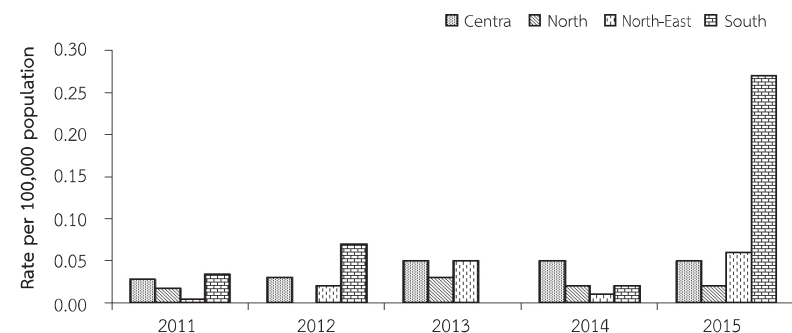

Fig.4

Reported cases of pertussis per 100,000 population by province, Thailand, 2015

